

Úcta k tradici - oděvní kolekce

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 – Textil
Studijní obor: 3107R006 – Textilní a oděvní návrhářství
Autor práce: **Barbora Chvátalová**
Vedoucí práce: doc. ak. mal. Emilie Frydecká

Respect for tradition - clothing collection

Bachelor thesis

Study programme: B3107 – Textil

Study branch: 3107R006 – Textile and Fashion Design - Textile and fashion design (Liberec)

Author: **Barbora Chvátalová**

Supervisor: doc. ak. mal. Emilie Frydecká

Zadání bakalářské práce

Úcta k tradici – oděvní kolekce

Jméno a příjmení: Barbora Chvátalová
Osobní číslo: T16000176
Studijní program: B3107 Textil
Studijní obor: Textilní a oděvní návrhářství
Zadávací katedra: Katedra designu
Akademický rok: 2018/2019

Zásady pro vypracování:

1. Historie a vývoj paličkové krajky.
2. Zkoušky materiálů a vzorů paličkové krajky.
3. Výtvarná řešení, rozpracování tématu.
4. Návrhy oděvní kolekce.
5. Konstrukce střihu a realizace.
6. Fotodokumentace.

Rozsah pracovní zprávy:

25 s.

Forma zpracování práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

VONDRUŠKOVÁ, Alena a Iva PROŠKOVÁ. Krajčářství. Praha: Grada, 2004. Řemesla, tradice, technika. ISBN 80-247-0670-9

ČECHOVÁ, Alena L a Anna HALÍKOVÁ. Krajky, výšivky, stuhy, prýmky. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-668-0

BAUDOT, François. Móda století. Praha: Ikar, 2001. ISBN 80-7202-943-6

PIJOÁN, José. Dějiny umění. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-7176-76

Vedoucí práce:

doc. ak. mal. Emilie Frydecká
Katedra designu

Datum zadání práce:

5. října 2018

Předpokládaný termín odevzdání:

18. dubna 2019

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

Ing. Renata Štorová, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci 5. listopadu 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS STAG se shodují.

17. 4. 2019

Barbora Chvátalová

Poděkování

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce doc. ak. Mal. Emilii Frydecké za odborné vedení během celé mé práce, cenné rady a celý přístup během tvorby.

Mé poděkování též patří mému muži, celé rodině, a hlavně mému tátovi Vlastimilovi Červovi.

V závěru bych chtěla poděkovat Danielovi Pocarovi za nafocení mé práce a následné úpravy fotek, mé kamarádce Sabině Sládkové a Elišce Srbkové za pomoc a poskytnutí rad.

Anotace

Bakalářská práce autorky pojednává o užití současné rukodělné řemeslné tvorby při tvorbě oděvní kolekce. Vyzdvihuje práci s paličkovanou krajkou a jejím ústředním tématem je úcta k tradici. Práce hledá své kořeny v historii uměleckořemeslné tvorby, a především paličkované krajky, sleduje tendence k jejímu zachování, snahu o obnovení jejího významu v průběhu času zvláště na území České republiky a její možnosti pro realizace oděvní tvorby současnosti. Práce má teoretickou a praktickou část. V ní autorka odhaluje svou cestu za paličkovanou krajkou a jejím využití ve své oděvní kolekci. Přes inspiraci, přípravu, počáteční modelování a například výběr materiálů nás provede až k samotné realizaci čtyř plášťů s aplikací paličkované krajky.

Klíčová slova: paličková krajka, historie uměleckořemeslné tvorby, úcta k tradici, oděvní tvorba, inspirace

Annotation

The bachelor thesis is about the use of contemporary handcraft in the creation of the clothing collection. The author highlights work with bobbin lace and her main theme is respect for the tradition. The work seeks its roots in the history of craftwork, and especially the bobbin lace. Also, it traces the tendency to its preservation and the effort to recover its value throughout time particularly in the Czech Republic. Additionally, she goes through the possibilities of using bobbin lace within the fashionable clothing. In the practical part of the thesis, the author reveals her journey to bobbin lace and its use in her clothing collection. She takes us through her inspiration, preparation, initial modelling and the selection of materials for the final artwork, which is the creation of four coats with the application of bobbin lace.

Keywords: bobbin lace, arts and craft, respect for tradition, clothes creation, clothes modelling

Obsah

Obsah.....	7
Úvod	9
2. Historie a současnost paličkované krajky	10
2.1 Vznik paličkované krajky.....	10
2.2 Vývoj paličkované krajky	11
2.3 Vývoj paličkované krajky v Čechách	12
3. Snaha o zachování tradice	13
3.1 Hnutí Arts and Crafts	13
3.2 Wiener Werkstatte	14
3.3 Artěl	15
3.4 Svaz československého díla	15
3.4 Marie Teinitzerová	16
3.5 Marie Sedláčková-Serbousková	17
3.6 Emílie Paličková.....	18
4. Současní tvůrci, tradice pokračuje	19
4.1. Alina Jašková	19
4.2 Mašková Alena	19
4.3 Vlasta Šolcová	20
4.4 Emilie Frydecká	21
4.4.1 Rozhovor s Emilií Fydeckou	21
4.5 Milča Ereimiášová	21
4.6 Lenka Suchánek	22
4.7 Linda Kaplanová	23
4.8 Vamberecká krajka	24
5. Ruční práce jako nedílná součást vývoje lidské bytosti.....	25
5.1 Budoucnost ručních prací	25
5.2 Waldorfská pedagogika	25
5.3 Montessori pedagogika	26
5.4 Umělecká řemesla jako součást lidské společnosti.....	26
6.1 Autorka a paličková krajka.....	27
6.2 Inspirace.....	28
7. Realizace	29
7.1 Zkoušky vzorů.....	29
7.2 Půdice	29
7.3 Materiál pro krajku.....	29
7.4 Vývoj práce.....	30
7.5 Výběr materiálu pro oděv	31
7.6 Finální výběr materiálů pro krajku	33
7.7 Realizace paličkované krajky.....	33
7.8 Nákup finálního materiálu pro oděvy.....	34
7.9 Modelace oděvu.....	35
7.10 Realizace oděvu	37
7.11 Připevnění paličkované krajky k oděvu	37
8. Technické parametry oděvů.....	38

8.1. První plášť	38
8.1.1 Technický popis	39
8.2 Druhý plášť.....	40
8.3 Třetí plášť.....	41
8.3.1 Technický popis	41
8.4 Čtvrtý plášť.....	42
9. Fotodokumentace	43
10. Závěr	57
Seznam použitých zdrojů	58

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je *Úcta k tradici*.

Zamýšlela jsem se nad dnešní dobou, technickým pokrokem, množstvím výrobků, které naše společnost produkuje, zahlcením informacemi i věcmi, které nás obklopují.

Chtěla bych svou prací poukázat na krásu prastarých řemeslných umění, v mém případě techniku paličkované krajky. Ukázat, že textilní řemesla nepatří pouze do muzeí, ale je to naše bohatství, které je třeba opatrovat a je možné ho nadále rozšiřovat. Můžeme s ním dále pracovat v nových formách a perspektivách, v nových úhlech pohledu, a hlavně ve spojení s dnešním pohledem na módu. Má finální oděvní kolekce spolu s řemeslným zpracováním paličkované krajky by měla v nejlepším případě přimět k úvaze o kráse a jednoduchosti skutečné rukodělné práce, která je tou strojovou nenahraditelná. Ráda bych se držela pouze přírodních materiálů a také jednoduchých tvarů a střihu, jež by dávaly paličkované krajce vyniknout.

Doufám, že svou prací přispěju k většímu povědomí o důležitosti zachování tradice a rukodělné práce, ale také vytvořené nového pohledu na ni.

V první části mé práce se budu pouze krátce zabírat historií paličkované krajky. O tomto tématu je již napsáno mnoho odborných a velmi detailních knih i závěrečných prací z nichž také čerpám informace. Ráda bych dále vyzvedla činnost uměleckých spolků, které v minulosti vznikali na podporu umělecko-řemeslné práce a zároveň jednotlivé osobnosti, které v nich figurovali. Nakonec ráda uvedu několik současných krajkářek a umělců, kteří svou prací a tvorbou pomáhají zachovávat řemeslnou tradici a její uplatnění v současnosti. Mou módní kolekcí poukáži na další možný rozvoj řemesla paličkované krajky na současném uměleckém poli.

2. Historie a současnost paličkované krajky

V této kapitole se zabývám historií paličkované krajky pouze stručně, jelikož tímto tématem se úspěšně zabývalo již mnoho kolegů přede mnou.

2.1 Vznik paličkované krajky

V této kapitole vycházím ze zdrojů [1] a [2] a taktéž ze skript paní Milči Eremiášové *Historie krajky* a pana Schulze, které mi poskytla paní docentka ak. mal. Emilie Frydecká. Oboje skripta pocházejí ze sbírek již zrušeného Školního ústavu uměleckých řemesel.

Oficiální vznik paličkované krajky je datován do 16. století v Benátkách. I přes toto tvrzení můžeme nalézt zmínky i artefakty dokazující tvorbu paličkované krajky v mnohem starších dobách. Paličky, a dokonce i části krajky byly nalezeny už ve starověkém Egyptě. Při vykopávkách na Kypru se našlo dokonce 200 paliček, které nelze interpretovat jinak, než že byly použity pro výrobu paličkované krajky. Další nálezy jsou například z doby bronzové z nálezů v Dánsku a Holandsku. Nejsou to, ale krajky, které dnes známe pod pojmem „paličkované“. Jde o různé techniky kombinující síťování, pletení a háčkování. Také svazování konců nití a tvorbu třásní můžeme považovat za předchůdce paličkování. Tyto řemeslné techniky nalezneme také ve tvorbě starověkých koberců. Další důkaz o existenci těchto technik je jejich vyobrazení na uměleckých dílech renesančních malířů v Itálii koncem 15. století. Od dávných dob se používá technika vázání uzlů, takzvané macramé neboli drhání, jehož způsob tvorby bychom také mohli připodobnit paličkování. Pokud se již zmiňujeme o jiných textilních technikách, které přecházely paličkované krajce, nemůžeme vynechat ani šitou krajku, která má své kořeny už v antice.

V 16. století začaly vznikat první vzorníky paličkované krajky a ty se pak postupně rozšiřovala do celé Evropy.

O vzniku paličkované krajky se také povídá ve starých legendách. Jedna praví o rybáři, který přivezl krajku, v tomto příběhu inspirovanou mořskými korály své milé. V druhé se vypráví o podobnosti krajky s rybářskými sítěmi, a její pravděpodobný vznik

v přímořských oblastech. Další legenda vypráví příběh o dívce. Tato dívka byla velmi chudá a musela stále příst, aby uživila svou rodinu. Snila o sňatku s krásným mužem, který ale byl kvůli jejím povinnostem vůči rodině nedosažitelným. Jednoho dne usnula vyčerpaná pod stromem a zdál se jí sen o třpytivých nitích, které ji ze stromu padaly do klína a tvořily nádherný vzor na její sukni. Dívka pak inspirována svým snem začala ze svých upředených nití paličkovat, její vzory byly tak nádherné, že si je hned všichni začali kupovat. Dívka zbohatla a vzala si muže, o kterém snila.

2.2 Vývoj paličkované krajky

Obr. 1 Paličkovaná krajka *Le Puy* pocházející z Australské cechu viktoriánské éry (1)

V 16. stoletím v italských Benátkách začínají vznikat první vzorníky paličkovaných krajk, dále pak známe vzorníky janovské, bruselské i německé. V této době byla módní šitá krajka, ale kvůli její náročnosti se postupně začíná nahrazovat krajkou paličkovanou. Nejdříve se používala hlavně na lemování košil, ložního prádla a jiných částí oděvu. V 17.století se krajkářství nadále rozšiřuje a dosahuje mistrovství nejen v Benátkách, ale i v Bruselu, kde na jedné práci spolupracuje mnoho krajkářek. Krajky se dováží do všech šlechtických a královských dvorů Evropy. Při vývoji paličkování je třeba zmínit i pojem Flanderské krajky, který označuje paličkové výrobky vytvořené na území dnešního Nizozemska, Lucemburska a části Francie. Pro tyto krajky je charakteristický zubatý okraj a byly tvořeny z lněných přízí. Ve španělsku se dělaly krajky černé, které je možné najít v pozdějším období i ve Francii. Zde se nazývaly *Le Puy* (obr.1), podle místa svého vzniku. Po Flanderských krajkách přichází další členění,

a to hlavně díky různým podkladům, takzvaným půdicím, které se nejdříve používaly pouze jako spojky jednotlivých dílů, ale postupně se rozšířili a začali tvořit pozadí složitějších vzorů. Objevovaly se motivy lidských postav i zvířat. V historii byla různá období, kdy bylo krajkám přáno a kdy se jejich tvorba naopak ztenčovala, ale s vynálezem strojové krajky začalo krajkářství výrazně upadat a jeho využití se ztenčilo na autorskou tvorbu. (2)

2.3 Vývoj paličkované krajky v Čechách

Paličková krajka se pravděpodobně samostatně rozvíjela i na území dnešní České republiky a zároveň v dalších slovanských zemích nezávisle na Itálii. První dochované zmínky jsou z poloviny 16. století. Dozvídáme o nich například z ediktu, který zakazuje nosit krajky sedlákům. Díky výjimečné ženě Barboře Uthmannové, která byla na svou dobu velmi vzdělaná a emancipovaná, se řemeslo paličkové krajky velmi rozvíjelo v oblasti Krušných hor. Dalšími významnými českými středisky byla Šumava a Český les, Orlické hory a jejich podhůří s významným centrem ve východočeské obci Vamberk. Po vynálezu strojové krajky zůstává živá pouze oblast Orlických hor. Z této oblasti také pochází významné krajkářky moderní krajky jako je Emílie Paličková, Marie Serbousková-Sedláčková a Božena Rothmayerová. Tyto ženy pozvedly českou krajkou na úroveň umění. Dále ještě musíme zmínit plodné období krajkářské školy, jímž byl *Státní ústav školský pro domácí průmysl*, který sdružoval desítky krajkářských škol a který svou prací navazoval na krajkářskou školu ve Vídni. Pro tento státní ústav navrhovala a byla v něm pedagožkou Emilie Paličková. Po pěti letech působení v něm vyhrála na Mezinárodní výstavě dekorativního umění v Paříži roku 1925 se svým monumentálním dílem „Sluníčko“. Celé dílo bylo zhotoveno šitou krajkou. Na stejné výstavě vyhrála ocenění *Grandprix* i Marie Serbousková. Státní ústav v roce 1999 zanikl a v Praze se z něj stala Střední umělecká a vyšší odborná škola textilních řemesel.

Významnými událostmi v krajkářství byly výstavy Expo v Bruselu 1958 a Expo v Montrealu 1967, kde se v československém pavilonu prezentovali krajkářská díla a dostala náležitá ocenění. Na druhé výstavě měla úspěch celá expozice, kterou navrhl Antonín Kybal. Jména významných krajkářek, které pocházeli ze Státního ústavu školského pro domácí průmysl nebo ateliéru krajky a výšivky na Pražské VŠUP jsou

např. Milča Eremiášová, Vlasta Šolcová, Bohumila Gruškovská, Eva Fialová a Marie Vaňková. Další významná generace byla vychována pod vedením Antonína Kybala a Marie Vaňkové, mezi nimi vynikají například jména jako Marie Jarkovská nebo Marianna Horváthová. (2), (3)

3. Snaha o zachování tradice

Už od začátku průmyslové revoluce můžeme nalézt tendence k návratu rukodělné tvorby vyjádřenou v podobě zakládání spolků, jejichž programem byla úcta k tvorbě jednotlivců, a hlavně zájem o tvorbu produktů, které mají duši a nejsou pouhou reprodukcí. Je otázkou, zda jsme za posledních sto let došli k nějaké harmonii, co se týče rozdělení ruční a strojové práce, a to hlavně v uměleckém odvětví. Na počátku 19. století můžeme vyjádření těchto tendencí najít v hnutí Arts and Crafts v Anglii, u nás byly založeny spolky Artěl a Krásná jízba, v Německu sdružení a výroba Wiener Werkstatte. V souvislosti s výše zmíněnými aspekty jsou uváděny tři důležité ženy, které samy o sobě svým dílem a celoživotní snahou přispěly k rozvoji uměleckých řemeslech. Jsou jimi: Marie Teizenerová v oboru tkaní, Marie Sedláčková-Serbousková a Emilie Paličková v paličkové kraje.

3.1 Hnutí Arts and Crafts

Na konci 19. století vzniklo v Anglii hnutí s názvem Arts and Crafts. Bylo odpovědí na Viktoriánskou éru a začínající průmyslovou revoluci. Jeho snahou bylo vytvářet hodnotná umělecká díla vyzdvihující jednoduchost a kvalitu tradičního řemesla. Mezi hlavní osobnosti patřil textilní výtvarník William Morris (4). Aktivit tohoto hnutí se účastnilo široké spektrum výtvarníků. Jedni byli konzervativní umělci navazující na prerafaelisty, navracející se k umění a řemeslům středověku a ti druzí patřili k reformátorům a socialistům. (5) Prosazovali ruční práci jako prostředek pro vdechnutí života a duše věcem, čehož strojová výroba, podle jejich chápání není schopna. Motem jejich činnosti bylo sousloví „Hlava, ruce a srdce“. Mělo vést k porozumění tomu, o co hnutí usilovalo. Hlava je symbolem představivosti, ruce dovednosti a srdce citu a lásky. K další důležitým myšlenkám propagovanými hnutím Arts and crafts bylo, že k umění

má mít přístup široká veřejnost bez ohledu na společenské postavení, má být dostupné a ne nedosažitelné. Totéž platilo i při výrobě, například v rámci stavby, by se měla chovat stejné úcta k architektovi i řemeslníkům. (6) Další osobností tohoto hnutí byl například John Ruskin, sociální politik, který strojovou výrobu úplně odmítal, hlásal, že nejdůležitějším úkolem umění je, aby bylo dostupné pro každého z důvodu pozvednutí úrovně celé společnosti.

3.2 Wiener Werkstatte

Obr. 2 logo Vídeňských dílen

Vídeňská dílna (obr. 2) byla založena roku 1903 jako svaz umělců řemeslníků. Byla vytvořená podle britského vzoru Arts and Crafts. Založili ji Koloman Moser a Josef Hoffmann financované Fritzem Waerdorferem a Otto Primavesim. Nedělali žádné rozdíly mezi krásným a užitým uměním. Řemeslné návrhy se staly rovnocenným k vysokému umění jako malířství a sochařství. Zdůrazňovali přirozené vlastnosti materiálů. Tyto zásady byly dodržovány ve všech odvětvích, od architektury, interiéry, přes módu až k nožířství.

Vytvářeli zde mimo jiné nové vzorníky krajk. Toužili po pozvednutí úrovně řemeslníků, lepší komunikací se zákazníky a zlepšení umělecké kvality výrobků každodenní potřeby. Na výrobku muselo být uvedeno jméno dílen i řemeslníka, který jej zpracoval. (10), (8)

3.3 Artěl

Bylo velmi významné sdružení výtvarníků užitého umění založené v roce 1908. Byli inspirováni Anglií i Vídeňskými dílnami. Tento spolek měl sloužit k vzájemné podpoře, ručení a společnému zisku umělců. I když se na počátku snažili vytvořit i svou vlastní výrobu, kvůli nedostatku financí se to nepodařilo. Soustředili se na navrhování, osvětu a prodej. Osobnosti tohoto spolu byli Václav Vilém Štech, Alois Dyk, Vratislav H. Brunner, Jaroslav Benda, Marie Teinitzerová, Helena Johnová, Josef Marie Olbrich, František Kysela, Pavel Janák, a další. Sortiment výrobků byl široký, přes porcelán, hračky, dopisní papíry až ke šperkům. (11)

3.4 Svaz československého díla

Byl založen roku 1914 ze záměru profesora a architekta Jana Kotěry, byl také jejím prvním předsedou. Ihned po založení byl vývoj přerušeny první světovou válkou. Poté byla znovu obnovena. Působili v ní velmi významné osobnosti, architekti, návrháři užitého umění, teoretici. Mezi nimi byl Josef Gočár, Pavel Janák, Otakar Novotný, Dušan Jurkovič, Rudolf Stockar a Oldřich Starý. Také malíři a grafici jako František Kysela, Vratislav Hugo Brunner a výrobce nábytku a návrhář interiéru Jan Vaněk. Poté se připojili mladí a významní umělci Jan E. Koula, Hana Kučerová-Záveská, Antonín Kybal, Miroslav Prokop a Ladislav Sutnar.

Obr. 3 Logo Krásné jizby (12)

Záměr svazu byla podpora uměleckého průmyslu, škol, výtvarníků, drobných podnikatelů, pořádání výstav u nás i v zahraničí, také přednášek, odborného poradenství a snaha o zřízení muzea.

Svaz také vydával knihy a časopisy, které byli součástí propagace a snahy pozvenout uměleckou úroveň. Po spojení s nakladatelstvím Družstevní práce, přibýlo spousty příležitostí pro další vydavatelské činnosti a také ty obchodní. Nakladatelství prodávalo svým členům produkty ČČSD.

V roce 1927 založili Krásnou jizbu (obr.3), která sloužila pro prodávání a prezentaci výrobků svazu. Byl to umělecký průmysl, umění, grafika a předměty k výzdobě bytu. Prodávali sklo, jídelní sety, bytový textil, hračky, nábytek.

Po druhé světové válce byl spolek sloučen s Ústředím lidové umělecké výroby, pod níž se mohl dál rozvíjet, komplikace nastali od roku 1948. Kvůli zestátnění velkých firem a likvidaci podnikatelů a zrušení malých řemeslných dílen, byla ÚLUV jediná veřejná instituce, která podporovala řemesla a řemeslníky. Založili dílny, kam umísťovali řemeslníky, jejichž dílny byly zrušeny a s kterými před válkou spolupracovali. Díky tomu přežily řemeslné rody. Byl založen časopis Umění a řemesla a spolku se stále dařilo držet vysokou úroveň svých výrobků. Dostávali ocenění nejen u nás, ale i v zahraničí.

Po Sametové revoluci byl výhled na obnovení a osvobození činností i rozšíření spolku. Bohužel bylo, po pár letech snažení a několika procesů privatizace, nakonec ÚLUV i s několika dílnami a Krásnou jizbou v roce 1995 zlikvidováno. (12)

3.4 Marie Teinitzerová

Byla textilní výtvarnice a reformátorka. Po vzoru osobností anglického hnutí Arts and Crafts, inspirovaná novým pohledem Johna Ruskina, Williama Morrisa a Waltera Cranea si přála založit textilní dílny, kde by podporovala komunitní tvorbu, návrat k tradicím, ruční práci a uměleckou kvalitu. To se jí roku 1909 podařilo. V jejích dílnách bylo postupem času do projektu zapojeno přes sto tkalců. Toužila po vytvoření lepších podmínek pro život dělníků a dělnic. Spolupracovala s Národohospodářským ústavem, v roce 1920 založila družstvo Společné práce, kde pracovalo 50 členů. Měla spousty dalších plánů, které doufala, že se splní i s nástupem komunistického režimu. Její představou byla podpora spolků od státu, znárodnění dílen si idealizovala a v konfrontaci se skutečností byla velice zklamaná. Výsledkem bylo, že do dílen nemohla chodit a část jejího majetku byla dokonce zlikvidována.

Vnímala řemeslnou práci jako rozvoj osobnosti se spirituální rovinou. Zdůrazňovala navázání vztahu člověk-půda, člověk-věc. Její touhou bylo vytvoření komunity podobné

cechům ve středověku a i když to byl pohled trochu utopický, dosah její práce byl velmi široký. Nakonec nejen, co se týče výroby vkusných a hodnotných výrobků, ale i co se týče jejího reformátorského myšlení, které zahrnovalo ideu propojení života, práce a umění. Její touha po znalostech a studentský život byli velmi pestré, po domácím učení malby se vydala studovat malbu do Vídně, poté navštěvovala umělecko-průmyslovou školu v Praze, kterou ale nedokončila. Vydala se na studijní cesty v rámci stipendijního programu do Berlína, Stockholmu, Lundu a Dánska. Také hojně četla a rozšiřovala si svůj intelektuální záběr, např. L. N. Tolstoj, Dostojevský, Nietzsche. Zajímaly jí také otázky víry, náboženství a výchovy dětské duše. (10)

3.5 Marie Sedláčková-Serbousková

Byla významnou zakladatelkou moderní krajky. Celý život zůstala věrná ruční paličkované krajce a dalším řemeslným technikám jako je například háčkování. Za svůj obor si vybrala krajkou užitkovou a snažila se ji včlenit do domácnosti, navrhovala například prostírání, ubrusy, vsadky do polštářů a další. (11) Byla vychována v první republice na uměleckoprůmyslové škole v Praze, vedena touhou po českém lidovém umění, která byla osvobozenému národu vlastní. I přes nepochopení své rodiny, že dívka z vesnice se chce věnovat umění a studovat, dostala svého snu a už jako uznávaná krajkářka se dostala na uměleckou průmyslovou školu do atelieru k panu Kyselovi a pouze si vytříbila svůj styl (12). Pocházela z Orlických hor, kde byla tradice paličkované krajky velmi živá a kterou se rozhodla udržet. Jak uvádí ve svých vzpomínkách pan profesor Vojtěch Vilém Štech, byla to podle něj vzácná žena, věrná své tradici, svému domovu, čistotě i přísné kráse paličkované krajky a bez ní si neuměl místo v podhůří představit. Paní Sedláčkové nebyla pouze ženou krajkářkou z vesnice, ale také umělkyní s velmi jemným cítěním, pracovitá. (11) Její krajky jako by se samy tvořily a byly přirozenou součástí lemování prádla. Nenucená, jemná a precizně zpracovaná čistá práce. Své předlohy si sama navrhovala a postupem života je stále zjednodušovala, odprošťovala k věcnosti a jednoduchosti. (13)

3.6 Emílie Paličková

Byla textilní výtvarnicí, která se po studiích na umělecko-průmyslové škole a práci jako asistentka v několika ateliérech, například v ateliéru výše zmiňované Marie Teizeinerové, stala jakousi náhodou učitelkou v krajkářském ústavu v Praze. Ihned si osvojila techniku paličkované krajky, s níž pak ve svých návrzích pracovala až do konce svého produktivního života. Uměla výborně kreslit návrhy a také vyučovat. Brzy po příchodu do ústavu se začali používat její návrhy, kromě učitelských povinností zvládala i další zakázky. Proslavila se dílem „Sluníčko“ na výstavě dekorativního umění v Paříži, podařilo se jí objevit moderní výraz i použití krajky v době, která ruční práci nepřála. Výjimečnost její práce se oslavovala v zahraničí. V roce 1946 se stává profesorkou na pražské vysoké škole umělecko-průmyslové v ateliéru krajky a výšivky, kde propojuje svou samostatnou výtvarnou činnost s pedagogickou a snaží se jí předávat svým následovatelům. Vychovala řadu textilní výtvarnic, které se věnovaly pouze paličkované krajce. Například Marie Vaňková, Bohumila Gruškovská a Eva Fialová. (14)

4. Současní tvůrci, tradice pokračuje

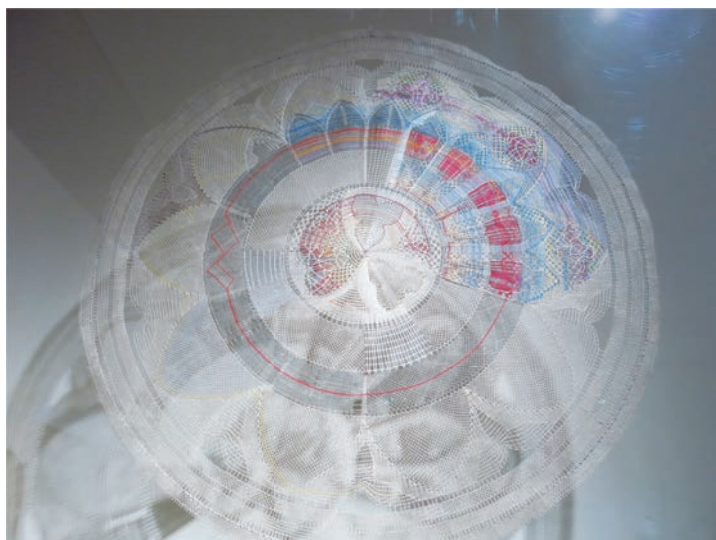
V současné době krajkářka tradice stále žije, i když není v takovém popředí zájmů jako to bylo dříve. Není součástí každodenního odívání, nevyučuje se na vysokých školách, ale přesto tady řemeslná tradice stále zůstává. V rodinných dědictvích, ve vzpomínkách, ale hlavně rukou umělkyní, které stále tvoří a přispívají dál do tohoto pole. Ruční práce je čím dál tím víc žádaná, přibývá designových trhů, kde se ruční práce potkává s designem a je náležitě oceňována. Přestože chybí státní podpora, zájem veřejnosti se zvyšuje. (16) Níže jsou uvedené autorky nejčastěji spojené s paličkovanou krajkou, ale také jinými uměleckými řemesly.

4.1. Alina Jašková

Vystudovala VŠUP v ateliéru u pana prof. Felcmana, prof. Vankové a prof. Vodáka. Po studiích byla zaměstnána ve Školském ústavu umělecké výroby. Je pedagožkou na Střední umělecko řemeslné škole v Praze. Působí ve sdružení krajka. Její tvorba nese charakteristikou barevnost, věnuje se hlavně výrobě šperků. Kombinuje paličkovanou, šitou krajku s výšivkou.

4.2 Mašková Alena

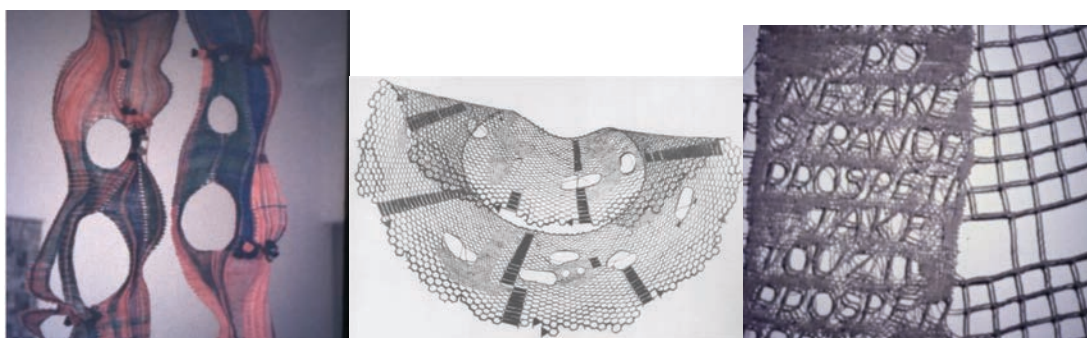
Studovala na Střední odborné uměleckořemeslné škole při Školském ústavu umělecké výroby v Praze v ateliéru Výtvarného zpracování textilií. Dále studovala Automatizační techniku na Střední průmyslové škole strojírenské. V technickém prostředí i pracovala, dokud nezačala učit na Střední umělecké škole textilních řemesel, kde mimo jiné učila i autorku této práce. Dále ji ovlivnilo belgické a francouzské krajkářské školství. Belgii sama navštívila a nadchnuta „světem za zrcadlem“ jak sama uvádí, vytvořila například dílo *Li Rondia* (obr.4), jako poctu největší belgické rotundě.

Obr. 4 Fotografie díla *Li Rondia* Aleny Maškové z výstavy *Cestou Krajky*

Při pedagogické činnosti ještě získala magisterský titul na pedagogické fakultě university Karlovy. (17) Pro pokračování řemesla paličkované krajky by si přála, aby se rozvíjelo stavěním na pevných základech minulosti. Dnešní hodnotu v krajce vidí spíš v její nehmotné podobě, a to jejím napomáháním rozvoji osobnosti.

4.3 Vlasta Šolcová

Obr. 5 Ukázky děl autorky Vlasty Šolcové

Pochází z vysoké školy umělecko-průmyslové od prof. Pališkové a prof. Fišárka. Věnuje se autorské tvorbě i restaurování textilií. Byla součástí Školského ústavu umělecké výroby. Má dokonale technicky zvládnuté všechny techniky krajky. Vytváří krajky oděvní, prostorové i pro denní potřebu jako je prostírání na stoly. Zkouší různé materiály od lnu přes konopí až k hedvábí. Jako první začala s experimentem trojrozměrné prostorové krajky, kterou tvarovala přímo na hedruli. Další unikátností je

zakomponování písma do krajky v cyklu „pocita J. A. Komenskému“, jak je ukázané na obrázku č.5. Věnuje se také oděvní kraje v podobě různých límců, které jsou krásné svou lehkostí i tvaroslovím. (18)

4.4 Emilie Frydecká

Paní docentka akademická malířka Emilie Frydecká je vedoucí této práce. Jelikož je jednou z mála, která v České republice stále aktivně tvoří, je do současných umělekyn také zahrnuta. Emilie má svůj výjimečný, jemný geometrický styl, kterým vytvořila bezpočet děl. Studovala v ateliéru krajky a výšivky na pražské VŠUP pod vedením profesorky Emilie Paličkové a prof. Antonína Kybala, poté byla zaměstnaná v Ústavu bytové a oděvní kultury v Praze. Působila také jako odborná asistentka na pražské Umprum a nyní je pedagožkou v ateliéru textilního a oděvního návrhářství na univerzitě v Liberci. (3)

4.4.1 Rozhovor s Emilií Frydeckou

Tento text čerpá z rozhovorů, které spolu vedly autorka a paní docentka Emilie Frydecká.

Sama se inspiruje například od Marie Serbouskové-Sedláčkové, jejíž práce ji okouzila. Na otázku, co pro ni znamenají ruční práce, odpověděla, že uklidnění. Nebyl to prý její záměr, pracovat výhradně s paličkovanou krajkou, ale kvůli problémům se zády a výchovou dětí ji nakonec připadala tato technika nejpřístupnější. Nerada o umělecké práci mluví, protože jak sama doslovně řekla „Nemám ráda, když se umělců někdo vyptává, co jejich díla znamenají, proto přece tvoří, je to jejich způsob komunikace.“

4.5 Milča Ereimiášová

Další současná tvůrkyně, která předává umění tradičního řemesla na umělecko-řemeslné škole v Praze. Vystudovala na pražské VŠUP pod vedením prof. Paličkové a prof. Kybala, pak absolvovala aspiranturu u pana profesora Kybala a paní profesorky Vaňkové. Působila ve Školském ústavu umělecké výroby. Byla vedoucím ateliéru krajky na Soukromé škole uměleckého designu. Její práce čítá stovky děl, která odrážejí lásku k tomuto řemeslu(obr.6).

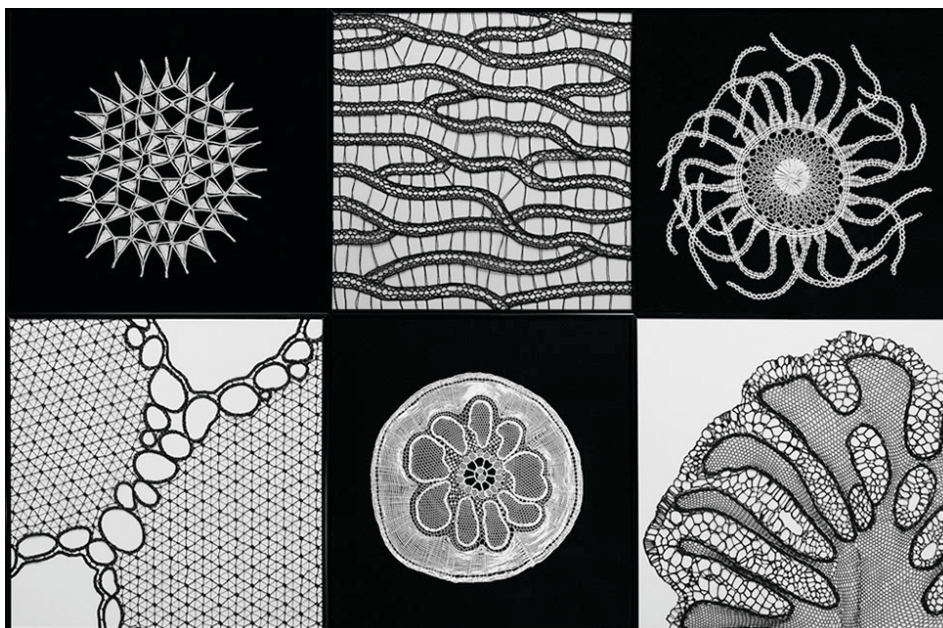

Obr. 6 Osobní fotografie autorky z výstavy paní Eremiášové

Velmi známá jsou její díla oslavující významné osobnosti hudebního světa, například W.A. Mozarta a L.Janáčka.

4.6 Lenka Suchánek

„Vidění světa prostřednictvím krajky je o uvědomění si jemnosti, citlivosti a krásy.“ (obr.7) Tento citát uvádí paní Lenka na svých stránkách spolu s otázkou „Je svět stvořen z krajky?“ Je vidět, že svůj život zasvětila tomuto řemeslu, vše se naučila sama. Nyní žije v Americe, ale pochází z Čech. Ve státě Britská Kolumbie založila v roce 2014 školu nesoucí jméno *Nová škola krajky*, kde se snaží předávat dál povědomí o tradiční řemeslné technice výroby krajky a zároveň poukázat na další možnosti práce. Sama paličkuje s pomocí drátů samostojící sochy v prostoru. Další zajímavostí je spolupráce s matematickou a volnočasovou krajkářkou, která vymyslela logaritmus, pomocí něhož generuje různé vzory pro půdice. „Čím víc se učím, tím víc chápu a oceňuji hloubku znalostí, šíří dovedností, a výšku uměleckého vyjádření krajkářů minulosti. S maximální úctou je následuji v jejich krocích, pokračuji v tradici a překonávám čas ve snaze o krásu“ (19)

Obr. 7 Práce Lenky Suchánek

4.7 Linda Kaplanová

Mezi současné tvůrkyně je zařazena i tato autorka, přestože její pole působnosti není paličkovaná krajka. Linda patří do tohoto seznamu díky jejímu přístupu k textilu, kde se vrací k myšlenkám Marie Teinitzerové. Její práce jsou tvořeny převážně ruční řemeslnou prací a jejíž design je nadčasový.

Vystudovala na VŠUP ateliér Textilní tvorby a při studiu ji chybělo propojení tvůrčí práce s řemeslnou dovedností. Proto se rozhodla odcestovat do Indonésie a studovat zdejší textilní tradice. Naučila se tam barvení voskovou rezervou, barvení přírodními pigmenty a měla také příležitost pracovat s místními tkalci, kteří utkali látky podle jejích návrhů. Později použila tyto látky při spolupráci s návrhářkou Terezou Ujevič, která z nich vytvořila oděvní kolekci. Nyní autorka tvoří spolu s Klárou Spiškovou ve studiu Geometr, který spolu založily. Spolupracují s malými tkalcovskými dílnami, které jim umožňují setkání a práci s materiálem v průběhu tkaní. Paní Linda svůj zájem o ruční textilní techniky vysvětluje tak, že díky nim může mít s materiálem přímý kontakt. (20)

4.8 Vamberecká krajka

Vamberk je místem, kde pokračuje, a stále hledá své místo v současnosti, již 400letá tradice ruční výroby krajek. V současné době výrobu a distribuci zajišťuje společnost Vamberecká krajka CZ s.r.o. V rámci udržení tradice společnost spravuje muzeum a obchod, kde si můžete různé výrobky z paličkové krajky zakoupit. Další zajímavostí je Bienále krajky pořádané každé dva roky, kam své práce zasílají profesionální i amatérské krajkářky z celého Česka.

5. Ruční práce jako nedílná součást vývoje lidské bytosti

Jak už název článku „Svůj mozek hněteme vlastníma rukama“ napovídá, pro vývoj našeho mozku jsou velice důležité ruční práce. Tak, jak to věděli již Rudolf Steiner zakladatel Waldorfské pedagogiky nebo Marie Montessori, kteří zahrnovali práci rukou a zručnost jako důležitou součást vyučování.

5.1 Budoucnost ručních prací

Doktorka Karen Shoopová přirovnává ruční práce k programování v počítači, kde stále se opakující vzor, např. hladce a obrace u pletení, připomíná binární kód. Zjistila dokonce, že počátky programování, první počítače, vycházejí z tkalcovských strojů. První programátoři byli lidé, kteří vytvářeli matrice pro tkalcovské stavy. Možná se proto nemusíme dívat na úpadek řemeslné práce jen z pesimistické strany, ale uvidět její i z té druhé, kdy se ta stejná zručnost přesunula do nového pole, které tady předtím neexistovalo a bylo na jeho vývoji potřeba pracovat. (21) Teď už je ale programování v tak pokročilé formě, že je pravděpodobně čas navrátit se zpět k ruční tvorbě, postarat se o bohatství, které zde v řemeslné výrobě máme a dále ho rozvíjet. Tak jako například Japonsko vytvořilo program DENSAN na ochranu tradičních umění, které podporuje tradiční výrobu. Je skoro nutností, aby podobný projekt vznikl i u nás a (20) začít umělecká řemesla podporovat, osobně, ale i státní úrovni. (22) Možná nastal čas, kdy se snažíme vyvážit podíl počítačové, robotické a ruční řemeslné práce. Je důležité začít využívat technologické vymoženosti. Pokud to dokážeme, můžeme se naučit je využívat pro náš prospěch a dál se věnovat věcem, které robot není schopen udělat, a to jsou řemeslné rukodělné práce. (23) (24)

5.2 Waldorfská pedagogika

Do Waldorfského způsobu učení, které vychází z myšlenek rakouského filosofa Rudolfa Steinera (25), jsou ruční práce zakomponovány jako součást vzdělávání už od mateřské školy. V mateřské škole jsou dvě základní výtvarné techniky, s kterými se dítě seznamuje a pracuje. Je to malování akvarelovými barvami a modelování ze včelího vosku. Základ, ze kterého pak vychází výtvarné a řemeslné činnosti se kterými se dítě

setkává na základní škole a pak i na lyceu. Na řemeslné činnosti je v této pedagogice kladen velký důraz, není to pouze o cvičení zručnosti, ale také o posílené vůle, logického myšlení. Rytmicky se opakující pohyby rukou napomáhají tomuto rozvoji a tvoří péči o duši. Manuální činností posilujeme pohyblivost myšlení. (26) Rudolf Steiner napsal, že myšlení je jako kosmické pletené, proto zahrnul do vyučování ruční a řemeslné techniky jako je pletení, šití, práce se dřevem. Věřil, že kdo má obratné prsty projevu se to i v jeho myšlenkách a nápadech. (21)

5.3 Montessori pedagogika

Montessori pedagogiku vytvořila italská doktorka Marie Montessori na základě svých poznatků z psychologie, lékařství a pedagogiky. Mezi myšlenky a zásady této pedagogiky patří také ruční práce. Uvádí, že práce rukou je základem pro pochopení věcí a jevů, rozvoj myšlení a řeči. Je důležité, aby byly propojené tělesné i duševní aktivity. Díky manipulaci s věcmi a prací rukou dochází k lepšímu pochopení a osvojení učiva i získávání nových dovedností. (27)

5.4 Umělecká řemesla jako součást lidské společnosti

Výrobky uměleckého řemesla jsou často vyráběny unikátními postupy většinou z přírodních materiálů s výrazným podílem ruční práce. Každý umělecký výrobek je originál a nese energii svého tvůrce. Od zrušení ÚLUV není v české republice žádná organizace, která by na státní úrovni podporovala řemeslnou tvorbu. (15)

6. Seznámení a inspirace

Inspirace k této práci sahá do doby studií autorky na Střední umělecké škole textilních řemesel v Praze.

6.1 Autorka a paličkovaná krajka

Autorka se s paličkovanou krajkou seznámila na Střední umělecké škole textilních řemesel, kde ji učila paní Alena Mašková. Zpočátku nechápala, proč by se tak zastaralé, zdoluhavé technice měla učit. Po třech letech každotýdenní, několikahodinové práce a postupným seznamováním se s touto technikou, si ji zamilovala. Začalo se jí líbit ten stále se opakující postup kroucení a křížení, z kterého se pak vznikaly jednotlivé hmotné obrázky. Při realizaci jednoho náročnějšího kusu, kdy celý měsíc strávila rozmotáváním zacuchaným přízí na paličkách, prožila přerod do širšího pochopení této práce, který tkví v trpělivosti, pečlivosti, jemnosti a zastavení se. Pochopila, že je to jako lék na dnešní dobu a rozhodla se proto využít této techniky i u své maturitní práce. Stále měla pocit, že staré motivy nedostačují dnešnímu vnímání a pojetí umění. Chtěla krajkou šokovat, okouzlit, upozornit, a tak vnikla velká krajka, paličkovaná rukama. Zhotovená z falcovaných přízí, drátů a provazů. Tato práce byla vypracována technikou, kterou si sama pojmenovala *intuitivní krajka*. Intuitivní krajka se tvoří procesem náhodného využití vazebních prvků paličkované krajky. Autorky maturitní krajka sice ani trochu nepřipomíná ty jemné, křehké a složité tradiční krajky, ale byl to pokus, najít jiný způsob práce s touto technikou. Poté na kurzu módní tvorby pod vedením Alice Klouzkové pokračovala se zkouškami dalšího využití intuitivní krajky. Na téma *jemnost* upaličkovala šálu z přástů vlny, hedvábí a vlněné příze. Po nástupu na technickou univerzitu v Liberci se seznámila s dalšími řemeslnými technikami, například tkaním. Díky možnosti spolupracovat s paní docentkou Emilií Frydeckou, se rozhodla pod jejím vedením pustit opět do paličkované krajky. Tentokrát se obloukem přes své intuitivní krajky dostala opět k vzorníkům a starým motivům. Paní docentka Frydecká jí dala možnost nahlédnout do svých archivů. Autorka si nakonec vybrala práci s půdicemi, které oproti tomu, co si pamatovala ze střední školy, skýtal obrovské množství možností vzorů.

6.2 Inspirace

Inspirace pro tuto práci vychází, jak je už patrné z názvu *Úcta k tradici*, nejen z tradice paličkované krajky, ale obecně uměleckých řemesel. Důležitosti pokračování tohoto uměleckého odvětví spojeného s ruční prací. Navázání na tradiční postupy, které jsou součástí našeho krajkářského dědictví, a jejich použití v současné čase. Proto byly vybrány vzory, které nejsou na realizaci tolik složité a současně i svým vzhledem lépe pasují do dnešní doby. Paličkovaná krajka je v této práci tedy základ, který je doplněný oděvní kolekcí. Tvarosloví kolekce odráží jak vznešenost a tradiční eleganci krajkářského řemesla tak i jednoduchost a prostotu, která je dnešní době blízká.

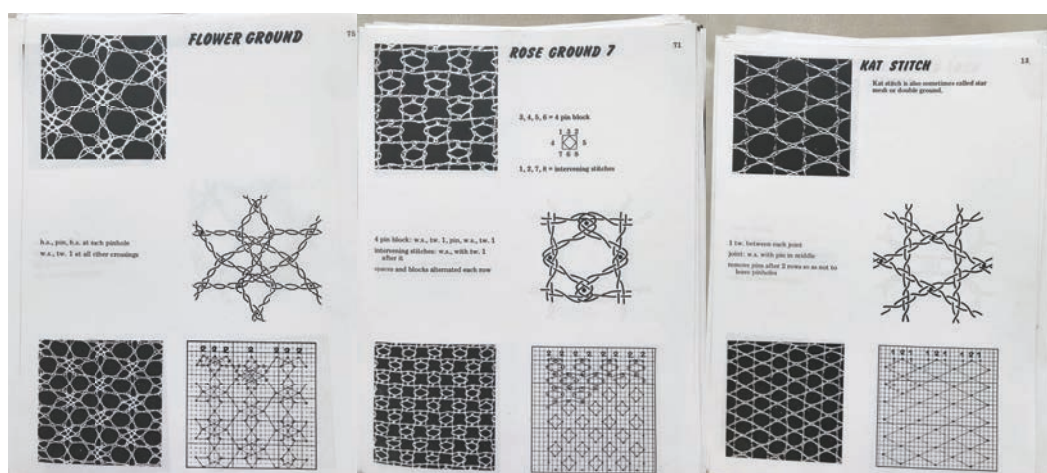

Obr. 8 Inspirační moodboard

7. Realizace

7.1 Zkoušky vzorů

Po studiu archivu vzoru se autorka rozhodla využít motivy půdic a vybrala pár vzorů, které ji nejvíce zaujaly. Mezi nimi vybrala vzor Flower ground, Rose ground, Kat stitch, který je také nazývaný star mesch nebo double ground a Plain torchon spiders. (Obr.9)

obr. 9 Různé vzory pro půdice

Nejdříve si autorka si osvojila půdici Rose ground, poté paličkovala květinovou půdici, a nakonec jednodušší Katův vzor.

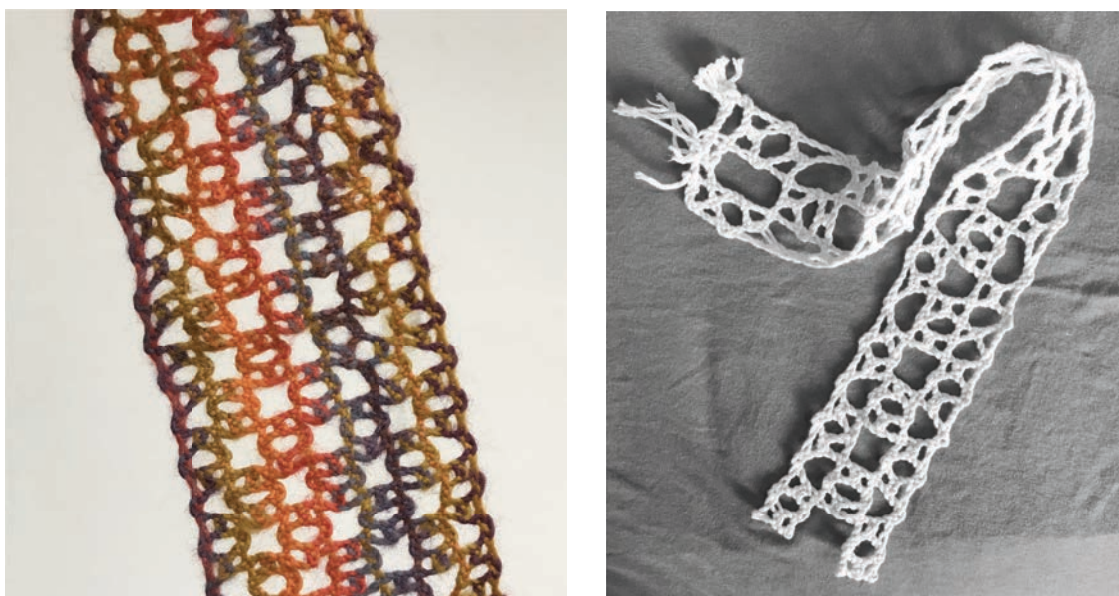
7.2 Půdice

Je základ krajky, půda pro složitější, například geometrické vzory a dekorace. Jsou to krajky bez vodivého páru tvořené na diagonální síti. [11] S půdicemi pracujeme v sítích pod různými uhly

7.3 Materiál pro krajkou

Na zkoušky byl použit materiál, který měla autorka doma. Jednalo se o bavlněnou přízi a pak různé vlněné příze. Už od počátku tvorby bylo jisté, že klasickým materiálům,

jako je bavlněná příze *perlovka* nebo různé lněné příze, se při této práci měla autorka potřebu vyhnout. Pro zachování jemnějšího vzezření a viditelnosti vzoru, se také vyhnula silným přástům či česancům a výběr padl na vlněné příze. Nejen kvůli autorčině oblibě práce s vlněnými přízemi, ale také z důvodu, že v paličkování není tento materiál obvyklý. Autorka nejdříve zkoušela vzory z materiálu, který měla k dispozici. Na fotce č..... je první zkouška z materiálu *Calliope* (směs vlna a polyester), vzor nese název *Rose ground 7* neboli půdice Růže 7. Nejprve byl tento vzor paličkován z bavlněné příze, ale výsledek nebyl uspokojivý, krajka působila těžce. Další vzor, který byl vyzkoušen tentokrát ze 100 % vlněné příze *Air* od firmy *Drops*, nese název *Flower ground* [Květinová půdice].(Obr.10) Na realizaci byl tento vzor složitější, ale o to byl zajímavější.

Obr. 10 Zkouška paličkové krajky z příze Calliope a obr. 11 100 % bavlněné příze

7.4 Vývoj práce

Po seznámení se s jednotlivými vzory vytvořila autorka moodboard. (Obr.8) Z něj vyplynulo rozhodnutí zapojit krajky v páscech do oděvu. V tomto období se autorka seznámila s další ruční textilní technikou, a to pletením, díky tomu se rozhodla v této práci věnovat důležitosti nejen textilních řemesel, ale zároveň dosahu ruční práce na celkový vývoj osobnosti.

7.5 Výběr materiálu pro oděv

Obr. 12 První modelace na krejčovské panně se zkouškou krajky

Dalším krokem bylo najít konečný materiál pro oděv. Nejprve autorka začala s modelacemi. První zkoušky vznikly aranžováním dvou plášťů na krejčovskou pannu (Obr.11), vznikaly zajímavé kompozice, které podtrhovaly krajkou. Autorka pak na návštěvě u babičky zkoušela další modelace z různých starých vlněných kabátů (Obr.12). Původním záměrem bylo inspirovat se tvaroslovím modelací a přenést je do oděvní konstrukce finálních modelů.

Obr.13 Modelace s kabáty pro inspiraci

Při první modelace společně s aplikací krajky bylo použito dvou kabátů, jednoho v odstínu fialové a druhého v odstínu růžové, které podtrhovaly barevnost krajky. Vše se harmonicky doplňovalo a posloužilo jako inspirace pro další vývoj. Použití dvou rozdílných barev na oděvu vytvářelo ideální kontrast pro vyznění krajky, jejíž odstíny se pak na každé barvě jevily odlišně. Jednotlivé barvy z příze *Calliope* i barvy růžové a fialové, použité na materiál oděvu při modelaci, byly vybrány jako předloha ke koupi materiálu na realizaci. Kromě estetického vnímání autorky a jejích osobních preferencí se tyto barvy dokonce objevují i v trendových vzornících Pantone na S/S 2019 (obr 13). (28)

Obr. 13 Vzorník barev Pantone S/S 2019

7.6 Finální výběr materiálů pro krajku

Autorka vybrala pro paličkování příze (obr. 16) , které se podobaly těm z první zkoušky, ale jejich složení bylo čistě přírodní. Příze *Alpaca drops* jsou ze 100 % vlny z alpaky a další *Drops Lace* ze 70% baby Alpaca a 30% Mulberry silk.(Obr.14) (28) Vlna je při použití v paličkované krajkce velmi netradiční, ale díky jejím vlastnostem velmi dobře drží, protože se jednotlivé příze při kroucení do sebe zaplstí. Vzor květinové půdice je upaličkován z příze dovážené z Uruguaye, kde ji vyrábí rodinná firma ze 100 % místní merino vlny. Příze jsou ručně barvené a jejich odstíny jsou pokaždé jiné, jeden odstín přechází do druhého a vytváří nádhernou barevnou kombinaci. Autorka si pro svou práci vybrala přízi s názvem Malabrigio Arroyo. Tato firma je velmi výjimečná ve způsobu výroby a barvení svých přízí, dodržuje přísný standart pro zpracování a barvení bez chemikálií, které zatěžují prostředí. Vlněný materiál, který používají pochází od místních farmářů, jejíž ovce se pasou ve volné přírodě, mají tedy vše, co potřebují ke svému zdraví a jejich vlna je velmi kvalitní a jemná. (30)

Obrázek č.15 Použité příze, fotografie z archivu autorky

7.7 Realizace paličkované krajky

Po nakoupení přízí, se mohlo začít s realizací. Díky snadné manipulaci s herdulí, autorka paličkovala, kde jen jí to okolnosti dovoľovaly.

Paličkování je práce, jejíž vzor se stále opakuje a po chvíli začíná být monotónní, ale přesto stále vyžaduje určitý druh soustředěnosti. Jak uvádí paní Holomečková „Krajku není možné dělat jako stroj, člověk musí odhadnout, kde se musí více utahovat a kde zase méně.” (30) Klapání paliček také funguje jako meditační hudba. A tak to také popsala bývalá učitelka autorky, krajkářka Alena Mašková. Práce oběma rukama harmonizuje obě mozkové hemisféry. Člověk je pak více klidný a cítí se vyrovnaně.

Při realizaci autorka začala se vzorem růžové půdice s přízemi Alpaka Drops v barvách. Pokračovala se vzorem půdice *Flower ground* s přízí Malabrigo. Nakonec ještě přikoupila další příze, které ji zaujaly, a to od firmy Holstgarn se složením 55 % lamí vlna a 45 % bavlna. Za dánskou firmou Holstgarn stojí žena, která miluje pletení, ale nevyhovoval ji sortiment přízí, proto se rozhodla založit vlastní firmu a poskytovat sobě i svým zákazníkům kvalitní příze z přírodních materiálů v širokém výběru odstínů. Autorka upaličkovala první vzorníky, vytvořila vždy po dvou kusech od stejného vzoru, ale v jiném měřítku. Vzniklo tak šest pásů paličkované krajky (obr. 15) v různých velikostech a vzorech.

Obr. 16 Ukázky paličkovaných pásů na krejčovské panně

7.8 Nákup finálního materiálu pro oděvy

Dalším krokem bylo vybrat materiál na oděvy, který měl krajkou doplňovat nebo v kontrastu vyzdvihovat. Rozhodnutí bylo opět směřované na vlněné materiály, které by se tím pádem s krajkou vyrobenou ze stejného materiálu krásně doplňovaly. První oděvní modelace, které vznikly za použití starých vlněných kabátů, autorce usnadnily výběr a posléze i nákup samotného materiálu. Po rešerších ohledně barev materiálů, bylo rozhodnuto pro tlumené, pudrové odstíny barev modré a růžové, které krásně korespondovaly s barvami krajek a nechaly jim, na rozdíl od zkušebních materiálů a modelací pláštíků, ještě výrazněji vyniknout. Vybrána byla modrá počesaná vlna a směs vlny a kašmíru v barvě růžové.

7.9 Modelace oděvu

Po seznámení se s materiálem přišli na řadu modelace, které najednou v plné šíři materiálu umožňovaly úplně odlišné možnosti v porovnání s modelacemi s hotovými plášti z méně kvalitních materiálů, které autorka používala na začátku. Jednotlivé modelace kabátů procházeli mnoha fázemi s cílem najít konečný uspokojivý tvar pro konstrukční řešení oděvů. Vnikly zajímavé prostorové kompozice, které můžete vidět na obrázku č.16. Původní záměr s inspirací v tvarosloví z modelací se tedy v průběhu práce mnohokrát změnil. V průběhu aranžování bylo snahou autorky nalézt nejlepší možné konstrukční řešení pro vyniknutí krajky, ale zároveň její propojení s oděvem, aby se jevila jako jeho součást. Nakonec vznikly velmi jednoduché modelace pláštíků, které působily velmi elegantně a potrhovaly vznešenost a krásu řemesla, kterým je v této práci paličkovaná krajka.

Obr. 17 Modelace plášťů s paličkovanou krajkou z finálního materiálu

7.10 Realizace oděvu

Po konzultaci s vedoucí práce byly vybrány dvě modelace, kterými začala realizace. Jako základní konstrukce byl použit střih dámské pláštěnky, ponča a konstrukce čtvrtkolové sukně. Konstrukce byla konzultována a realizována v univerzitních dílnách u pana Bc. Ondřeje Ludína. Nejdřív autorka vytvořila dva pláště zkonstruované ze dvou dílů v různé barvě. První z nich, který je vytvořen ze čtvrtkolové sukně a dámské pláštěnky, byl zároveň ušit jako kaliko ze zkušebního materiálu. Druhý plášť vychází ze střihu dámské pláštěnky v kombinaci s pončem u druhého dílu. Po doladění detailů, jakým byl například záhyb na zadním dílu prvního pláště, se mohl upravit střih a začalo střihání z finálního materiálu. Po sestehování dílů proběhla konzultace s vedoucí práce ohledně plánovaného sešívání a začišťování dílů. Kvůli lepšímu vyznění krajky bylo zapotřebí co nejmenšího zásahu do plochy dílů, aby zůstaly čisté. U některých švů tedy muselo jejich začišťování být pouze ruční. Další dva pláště jsou střihově jednodušší a jsou pouze z materiálu jedné barvy. Je u nich využita celá šíře materiálu a mají pouze jednoduché konstrukční prvky, které nechávají vyniknout krajce. Oproti dvěma dvoubarevným plášťům působí klidněji. Jsou také monumentálnějšího charakteru a působí moderněji.

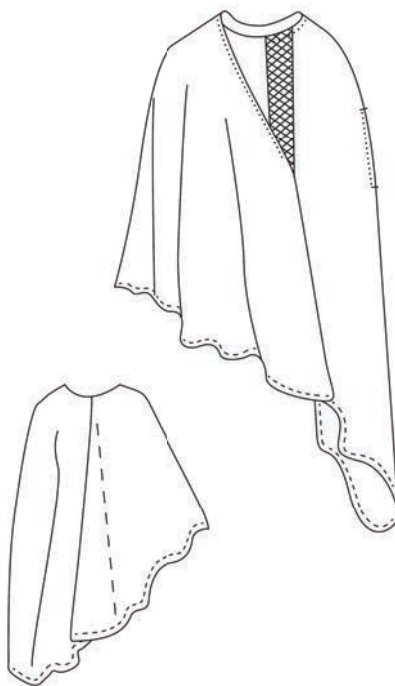
7.11 Připevnění paličkované krajky k oděvu

Krajka je k oděvům přichycená ručním zadním stehem. Výjimečně je všita do ramenního švu. Podle potřeb daného modelu, je přichycena v celé své délce nebo pouze částečně. Vzorování stehu je na rubové straně ponecháno bez zakrytí jako součást estetického vzhledu modelu, má sloužit jako odraz paličkované krajky z druhé strany materiálu.

8. Technické parametry oděvů

V této kapitole jsou popsány všechny čtyři oděvy spolu s technickými nákresy.

8.1. První plášť

Obr. 18 Technický nákres oděvu 1

Tento plášť vychází z konstrukce dámského pláště a čtvrtkolové sukně. Je vytvořen kombinací růžové kašmírové vlny a modrého vlněného sukna. Levý díl je tvořený z konstrukce dámského pláště, prsní výběr je uzavřený a otevřený směrem k pasové linii, plášť tak získává větší rozšíření.

8.1.1 Technický popis

Dámský plášť z vlněného materiálu. Průkrčník a přední kraje zapravené krajovou podsádkou prošité ručním perličkovým stehem. Švové záložky jsou začištěny třínitým obnitkovacím stehem. Dolní kraj je zapravený dvakrát podehnutým lemovacím švem. Paličkovaná krajka je aplikovaná na kraj levého předního dílu.

Přední díly

Levý díl v bočním švu otvor pro ruku začištěný jednou podehnutým švem.

Pravý díl tvoří čtvrtkolová sukně, jejíž střed leží na středu ramene. Překrývá levý díl.

Spodní kraj je začištěný dvakrát podehnutým švem a z prošitý z líce.

Zapínání na háček a očko.

Zadní díl

Levý zadní díl tvoří dámský plášť. K zadní středové přímce přidáno deset centimetrů.

Pravý díl tvoří druhá část čtyřkolové sukně, k níž jsou přišité dva klínové díly, které vytváří ve středu zad tvoří klínový záhyb. (Obr.17)

8.2 Druhý plášť

Obr. 19 Technický nákres druhého pláště

Vychází ze střihu dámského pláště a dámského ponča. Pravý díl tvoří pončo, které je od pasové linie směrem dolů rozšířené. Paličkováná krajka je aplikovaná na přehyb materiálu pravého předního dílu.

8.2.1 Technický popis

Dámský plášť z vlněného materiálu. Průkrčník je zapravený krajovou podsádkou, prošitý ručním perličkovým stehem.

Přední díly

Pravý díl v bočním švy je prošitý z líce, materiál položený rub na rub 20 cm od okraje, švové záložky jsou ponechány bez začištění. Přední kraj je přehnutý do líce a tvoří podklad pro krajkou.

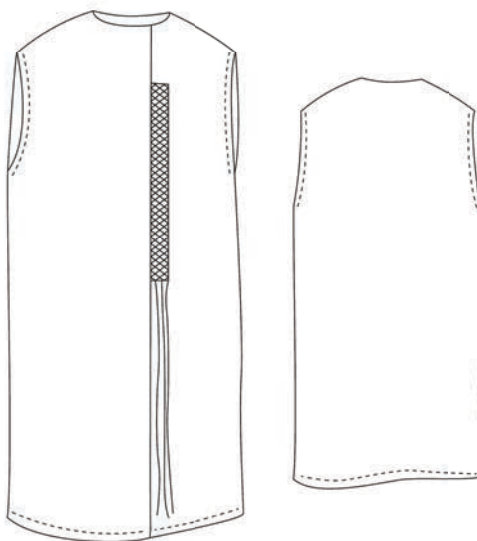
Levý díl tvoří pončo. V bočním švu umístěny otvory na ruce, prošité ručním perličkovým stehem. Přední kraj je ponechán bez začištění. Švové záložky začištěné třínitým obnitkovacím stehem.

Zadní díl

Je hladký, středový šev zapravený jednoduchým přeplátovaným švem, pravý díl přes levý. Na pravém dílu je ponechaný pevný kraj.

(Obr.18)

8.3 Třetí plášť

Obr. 20 Technický nákres třetího pláště

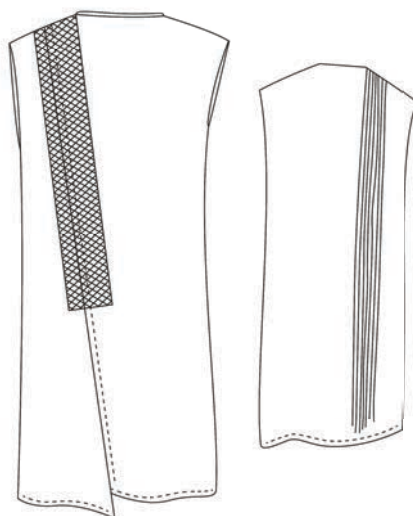
Vychází ze střihu dámského ponča. Paličkovaná krajka je aplikovaná do záhybu na předním díle.

8.3.1 Technický popis

Dámský plášť z vlněného materiálu. Průkrčník zapravený podehnutím materiálu. Švové záložky jsou začištěné třínitným obnitkovacím stehem. Průramky jsou začištěné dvakrát podehnutým švem.

Přední díl je ponechaný vkuse. Na středové linii je vytvořený pravostranný záhyb, který je prošitý pouze v místě průkrčníku. Dolní kraj je začištění dvakrát podehnutým švem. Zadní díl je hladký. (Obr.19)

8.4 Čtvrtý plášť

Obr. 21 Technický nákres čtvrtého pláště

Vychází z konstrukce ponča a tvoří jej celá šíře materiálu. Přední díl je dvouvrstvý. Druhý díl je asymetrický a překrývá jej aplikovaná paličková krajka.

8.4.1 Technický popis

Dámský plášť z vlněného materiálu se zdvojeným předním dílem. Průramky jsou ponechány bez začištění. Průkrčník je zapravený podehnutím materiálu do rubu. Spodní kraje jsou začištěné dvakrát podehnutým lemovacím švem. Švové záložky jsou začištěné třínitým obnitkovacím stehem. (Obr.20)

9. Fotodokumentace

Součástí fotodokumentace jsou kresebné návrhy oděvů a fotografie zhotovené kolekce.

9.1. Proces tvorby fotografií

Focení pláštů probíhalo v prostorách Veletržního paláce, díky absenci výstavy, byl ve výstavní místnosti čistý prostor pro focení. Některé fotografie jsou z prostoru obchodu, který je součástí Veletržního paláce a kde se nachází bílé spirálovité schodiště. Zbylé fotografie jsou z exteriéru naproti Veletržnímu paláci pořízené v hotelové zahradě Park hotelu Holešovice.

Fotografie: Daniel Pocar

Vizážistka: Zuzana Savková

Za vypůjčenou obuv *SABINA RICH* děkuji Sabině Sádkové, která si svoji obuv nejen sama navrhuje, ale také sama vyrábí.

Obr.22 Prvotní skici

Obr. 23 Návrhu oděvů

10. Závěr

Při psaní bakalářské práce jsem se do tématu paličkované krajky a celkově oblasti uměleckých řemesel dostávala čím dál tím hlouběji. Při vyhledávání informací ohledně spolků, které se v minulosti snažily o pozvednutí úrovně užitého umění, jsem se udivovala nad jejich znalostmi a šíří působnosti. Při čtení o rozpadech spolků, životech krajkářek za války a podobných těžkých osudech jsem pocítila velký smutek. Vedlo mě to ale k úvaze, zda právě ty těžké prožitky nevedly lidi k častějšímu příklonu k ruční tvorbě. Ta sama o sobě vede ke zpomalení, vyrovnání se a já sama při tvorbě paličkované krajky tento hluboký vliv cítím. Postupně jsem při vstřebávání informací a soucítění s jednotlivými autorkami začala chápat ten křehký a trochu sám pro sebe uzavřený svět paličkované krajky. Tento vhled je pro mě nový a zdá se, že zásadní.

Novou cestou je pro mě například práce redakce časopisu *Material Times*, který se snaží posbírat informace o tvůrcích, kteří neztratili trpělivost a chuť tvořit a dále se řemeslné výrobě věnují. Jednou z nich je například výše uváděna Linda Kaplanová.

Po studiu „zlatých časů krajkářství“, jehož součástí byly významné české krajkářky vnímám, že To oni předali pomyslné žezlo paličkované krajky generaci další, která se však musela vypořádat s úpadkem řemeslné výroby a přechodem od běžného masového užití k mnohem vzácnějšímu a osobitějšímu umění krajky. Tyto výše zmíněné osobnosti překlenuli velké časové rozpětí až do dnešních dnů, kdy vzniká generace umělekynů nového tisíciletí, jejichž součástí se cítím i já.

Vnímám, že tato práce je mým pokusem, jak přispět k rozvoji tohoto velmi specifického uměleckého vyjádření a jeho zařazení do současnosti. Doufám, že naše umělecké chápání světa posune paličkovanou krajkou, stejně jako ostatní uměleckého řemesla i samotnou ruční práci k opětovnému návratu. Věřím, že jsme na cestě zpět k uctění našich kořenů, což pro mě znamená pokračovat a navázat na práci mých předchůdců. Po hlubším nastudování historie paličkované krajky si ještě více cením jejího odkazu, ale tím více vnímám potřebu nového pojetí tohoto krásného řemesla.

Jsem ráda, že se v realizované kolekci podařilo propojit klasickou eleganci střihů s moderním vyzněním jednotlivých modelů. Přispěla k tomu též barevnost a variabilita využití pláštíků. Velmi mě potěšilo pracovat s kvalitními vlněnými materiály, které mě sami dovedli k uplatnění jednoduchých střihů. Na nich nejlépe vyzněly aplikace paličkované krajky.

Seznam použitých zdrojů

1. **Kybalová, Ludmila.** *Emilie Paličková*. Praha : Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1962.
2. **Hulcová, Marie.** *Krajky z nitě života Marie Sedláčkové-Serbouskové*. Rychnov nad Kněžnou : Muzeum a galerie Orlických hor . 80-86076-37-7.
3. **Vydrová, V.V. Štech a J.** *Kouzlo bílých nití*. Javornice : Krajská galerie v Hradci Králové s Osvětovou besedou v Javornici, 1965. 1306-65–7-05-50146.
4. **neuveđen, Autor.** en.wikipedia.eu. [Online] May 10, 2008.
https://en.wikipedia.org/wiki/Bobbin_lace.
5. **Alena L. Čechová, Anna Halíková.** *Krajky, výšivky, stuhy, prýmky*. s.l. : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 80-7106-668-0.
6. **Malátová, Lenka.** *Paličkování*. Brno : Cpress, 2013. 978-80-264-0139-1.
7. **is.mendelu.cz.** [Online]
https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=31892.
8. **Adams, Stevens.** *Hnutí uměleckých řemesel*. [trans.] Nina Fibigerová. Praha : Svojka a Vašut, 1997. 80-7180-254-9.
9. **Glenn, Martin.** artmuseum. [Online] 2007.
http://www.artmuseum.cz/smer_list.php?smer_id=143.
10. **Markéta, Skopalová.** *Artěl: Myšlenky, aktivita a hlavní osobnosti sdružení*. Katolická teologická fakulta, Univerzita Karlova v Praze. Praha : s.n., 2008. Bakalářská práce.
11. **Artěl:Umění pro všední den 1908-1935.** *czechdesign*. [Online] Czech design, 2008.
http://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/artel/smer_list.php?smer_id=143 .
12. **Žižková, Lenka.** designkabinet.cz. [Online] 2009.
<http://www.designkabinet.cz/slavne-pocatky-a-neslavne-konce-domu-umeleckeho-prumyslu-krasne-jizby-a-uluv>.
13. ***Ruční práce jako duchovní obroda***. Hubatová-Vacková, Lada. 67, Brno : Moravská galerie v Brně, 2011, Bulletin Moravské galerie v Brně.
14. **V.V. Štech, J. Vydrová.** *Kouzlo bílých nití*. Javornice : Krajská galerie v Hradci Králové s osvětovou besedou v Javornici, 1965. 1306-65 – 7-05-50146.
15. **Alena Vondrušková, Iva Prokešová.** *Krajkářství*. Praha 7 : Grada, 2004.
16. **Lucie Ševčíková, Eva Žáková.** *Mapování kulturních a kreativních průmyslů* . [Online] 2016. <https://www.kreativnicesko.cz/clanky/umelecka-remesla>.
17. **Mašková, Alena.** *Cestou krajky I*. [Text k příležitosti konání výstavy]. Praha : s.n., 2017.
18. **Prošková, Iva.** *rucni-krajka*. [Online] Paličkování, 1991. https://www.rucni-krajka.cz/detail.php?aa=krajkarky&pol=7_0.jpg#.
19. **Suchánek, Lenka.** lenkas. [Online] <https://lenkas.com/about/>.
20. **Kaplanová, Linda.** materialtimes. [Online] 2018.
<https://www.materialtimes.com/jak-to-vidi/linda-kaplanova-jake-moznosti-ma-v-dnesni-dobe-textilni-vytvarnik.html>.
21. **Kartous, Bohumil.** www.perpetuum.cz. *Mind/Shift*. [Online] 2016.
<https://perpetuum.cz/2016/06/svuj-mozek-hneteme-vlastnima-rukama/> .
22. [Online]
23. **Harris, Anástazie.** flowee. [Online] 2018. <https://www.flowee.cz/civilizace/3999-remeslo-v-21-stoleti-zlato-nebo-dno>.

24. Feřtek, Tomáš. *respekt*. [Online] 2019. <https://www.respekt.cz/spolecnost/cekanas-renesance-rucni-prace>.
25. Smolková, Táňa. *Dítě v úctě přijmout...* . Praha : Maintrea, 2007. 80-903761-2-6.
26. Vondrušková, Petra. *Praktické činnosti ve waldorfských školách*. Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze. Praha : s.n., 2010. Bakalářská práce.
27. Mariánková, Bc. Hana. *Pedagogika Marie Montessori a její uplatnění v českém systému vzdělávání*. Katedra pedagogiky sportu, Fakulta sportovních studií, Masarykova univerzita. Brno : s.n., 2009. Diplomová práce.
28. Miller, Linda. *newsok.com*. [Online] Září 2018.
<https://newsok.com/article/5607491/top-fashion-colors-for-springsummer-2019>.
29. design, Drops. *garnstudio.com*. [Online] 2019.
<https://www.garnstudio.com/yarn.php?show=drops-lace&cid=19>.
30. malabrigoyarn. [Online] 2016. <http://www.malabrigoyarn.com/about-us-8#.XK3gcS17GuU>.
31. Kýrová, Nela. *materialtimes.cz*. [Online] 8 31, 2016.
<https://www.materialtimes.com/tema-tydne/pod-rukama-1/vera-holomeckova-palickovat-se-musi-s-citem.html>.